

ATATÜRK'ÜN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR İLE İLGİLİ SÖZLERİ

"Cumhuriyet, fikren, ilmen ve bedenen kuvvetli ve yüksek seviyeli muhafızlar ister."

"Türk çocuklarına sporun bugünkü tekniğini öğretmek ve bunlardan bir kısmını bazı törenlerde ve bayramlarda dekor olarak koymak gerekir."

"Açık ve kat'i olarak söyleyeyim ki, sporda muvaffak olabilmek için her türlü yardımdan ziyade, bütün milletce sporun mahiyetinin ve değerinin anlaşılması gerekmekte, onu kalpte muhabbet ve vatani bir vazife olarak telakki eylemek lazımdır."

"Spor, yalnız beden kabiliyetinin bir üstünlüğü sayılmaz. İdrak ve ahlak da bu işe yardım eder. Zeka ve kavrayışı kısa olan kuvvetliler, zeka kavrayışı yerinde olan daha az kuvvetlilerle başa çıkamazlar. Ben sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim."

"Zafer, zafer benimdir diyebilenin; başarı, başaracağım diye başlayanın ve başardım diyebilenindir."

"Dünya spor hayatı ve spor dünyası çok mühimdir. Bu kadar mühim olan spor hayatı, bizim için daha mühimdir. Çünkü ırk meselesidir, ırkın ıslahı ve kişiyi meselesidir ve hatta biraz da medeniyet meselesidir."

"Bütün millet ve memleket evlatlarını sportmen yapabilmek için sarfedilen çalışmanın ehemmiyet ve kudsiyeti aynı derecede kıymetli ve mühimdir."

"Her ulus çocuklarının sıhhatli ve gülbüz olmaları için yaşadıkları bölgenin sıhhi şartlarını temin etmek, devlet halinde bulunan siyasi teşekküllerin en birinci ödevidir..."

"Yurt savunması bakımından bu derece ehemmiyetli olan izcilik, ferdi ve milli eğitim bakımından da o nisbette önemlidir."

"Spordan yoksun olan bir gençlik nasıl ki vatan müdafaası sırasında etkili olamıyorsa, insan deneni varlığın kafa yapısı da ne derece tekamül ederse etsin, bedeni inkişafı noksan ve yetersiz olursa, o kafayı ileriye götürmez, taşıyamaz."

"Muhterem Gençler, Hayat mücadeleden ibarettir. Bundan dolayı hayatta yalnız iki şey vardır: Galip gelmek ve mağlup olmak. Size Türk gençliğine tevdi ettiğimiz vicdan emaneti, yalnız ve daima galip olmaktır ve eminim daima galip olacaksınız."

"Dünyada yenilmez kimse, yenilmeyen takım, yenilmeyen ordu, yenilmeyen kumandan yoktur. Yenilgilerden sonra üzölmek de tabiidir. Ancak bu üzüntü insanın maneviyatını yok edecek, onu çökertecek seviyeye varmamalıdır. Yenilen, toparlanarak kendini yeneni yenmek için olanca gücü ile, azimle daha çok çalışmalıdır."

"Bir insan hayatında büyük bir muvaffakiyet kazanabilir. Fakat, yalnız onunla övünerek kalmak isterse, o muvaffakiyet de unutulmaya mahkumdur. Onun için çalışmak ve daima muvaffakiyet aramak, herkes için esas olmalıdır."

"Müsbet ilimlerin temeline dayanan, güzel sanatları seven, fikir terbiyesinde olduğu kadar beden terbiyesinde de kabiliyeti artmış ve yükselmiş olan bahtiyar, kuvvetli bir nesil yetiştirmek siyasetimizin açık gayesidir."

"En güzel coğrafi vaziyette ve üç tarafı denizlerle çevrili olan Türkiye endüstrisi, ticareti ve sporu ile en ileri denizci millet yetiştirme kabiliyetindedir. Bu kabiliyetten istifade etmeyi bilmeliyiz."

ATATÜRK'ÜN SPOR POLİTİKASI

Büyük Atatürk'ün ölümünü takip eden günlerde, o zamanlar yalnız Avrupa'nın değil, dünyanın en güçlü günlük spor gazetesi olan ve Fransa'da yayınlanan "L'Auto", yayınladığı geniş bir makalede Atatürk'ün spora verdiği büyük önemi uzun uzun överken şu satırlara da yer verdi:

"Dünyada ilk defa beden eğitimi mecburi kılan devlet adamı o oldu. Yalnız kağıt üzerinde ve nutuklarda değil, bunu bilfiil yerine getirdi. Stadyumlar ve çeşitli spor merkezleri tesis ettirdi. Halkevlerinin spor kollarını bizzat mürakabe etti ve milletin mukadderatına hakim olduğu günden itibaren Türkiye'de spor, gittikçe artan bir önem ve değer kazandı..."

Atatürk gerçekten, dünyada beden eğitimi ülkesinde mecburi kılan ilk devlet adamıydı. Hiç kuşkusuz, onun "Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur" sözü de, oluşturduğu genç Türkiye devletinin geleceği için düşündüğü ana esaslardan biriydi. Nitekim daha Cumhuriyetin ilanından önceki günlerde hazırlanan hükümet programlarında da bunu bulmak ve görmek mümkündür. 18 Ağustos 1923 tarihli hükümet programında bu konuda şu satırların yer aldığı dikkati çeker:

"...Maarifin terbiyevi vazifelerinden birincisi, çocukların terbiye ve talimi, ikincisi terbiye ve talibi, üçüncüsü milli güzidelerin yetiştirilmesi için lazım gelen vasıtaların izhar ve teminidir. Çocukların terbiye ve talimi bittabil mektepler vasıtasıyla temin edilecek ve mekteplerin asri tekemmulata mazhar olabilmeleri için muallimlerin daha iyi yetiştirilmesine ve tatil zamanında açılacak derslerle tevsi-i malimat etmelerine, binaların islahına, alat-ı dersiyenin ikmaline çalışılacaktır.

Halkın talim ve terbiyesi için gece dersleri ve çırak mektepleri tahsis olunacak, halk lisanı ile halkın ihtiyacına muvafık milli güzidelerin yetiştirilmesi için istidat ve kabiliyeti tebarüz eden ve ailesinin kudret-i maliyesi müsaid olmayan gençler orta ve yüksek mekteplerde suret-i mahsusada himaye ve muavenete mazhar olacakları gibi ihtisas peyda etmeleri için Avrupa'daki irfan mekteplerine gönderileceklerdir. Muhtelif şuaabat-ı ilmiye ferdin bedeni ve fikri kabiliyetleri gibi ahlaki ve içtimati kabiliyetleri de inkişaf ettirilecektir. Bu maksada vusul için

bir Terbiye-i Bedeniyye Darülmualimini açılacak, izcilik teşkilatına ehemmiyet-i mahsusa verilecek, programlar ile mektepler teşkilatı tedricen içtimai esasata tevcih olunacaktır..."

Nitekim, hükümet programında bahsi geçen "Terbiye-i Bedeniyye Darülmualimini" çok geçmeden kurulup "Gazi Terbiye Enstitüsü" adı altında Ankara'da hizmete girmişti.

Atatürk, Türk sporunun ilk öğreticilerinin yetiştirilmesi konusunda da acele göstermişti. Beden Eğitimi öğretmeni yetiştirecek okul tesis edilmeden önde Çapa Muallim Mektebi'nde bir kurs açılmış ve bunun başına da Avrupa'da beden eğitimi öğrenimi yapmış bulunan Selim Sırrı Bey (Tarcan) getirilmişti. Bu arada bayan beden eğitimi öğretmeni yetiştirmek üzere de İsveç'ten iki bayan öğretim üyesi getirilmiş, bunlar da Çapa Muallim Mektebi'ndeki özel kurslarda görev alarak kız öğrencileri yetiştirmişlerdi. Atatürk bu konunun üzerinde büyük bir titizlikle durduğundan bunu da yeterli görmedi. Öğretmen adayları arasında dokuz aylık kursta başarı gösterenler ihtisasta bulunmak üzere Avrupa'ya gönderildiler. Atatürk bu kurslara subayların da katılmalarını özellikle arzulamıştı. Bu nedenle kursa katılıp başarı sağlayan subaylar da askeri okullarda modern beden eğitiminin ilk tatbikatçıları olabilmeleri için Avrupa'ya ihtisas eğitimine yollanmışlardı.

8 Ocak 1925 tarihli "Vatan" gazetesinin birinci sayfasında yayınlanan bir haber fotoğraf bu konuda değerli bir kanıttır. "Avrupa'ya Tahsile Gidecek Gençlerimiz" başlığı altında yayınlanan bu haberin sadeleştirilmiş hali şöyledir:

"Maarif Vekaleti tarafından muallimlik tahsil edilmek üzere birkaç gencin Avrupa'ya gönderilmesinin kararlaştırıldığını yazmıştık. Yapılan müsabaka imtihanında muvaffak olan gençlere dün yollukları verilmiştir. Bunlar üç güne kadar Avrupa'nın muhtelif şehirlerine gideceklerdir. Bu gençlerden Vildan Aşır ve Suad Hayri Beyler BedenEğitimi tahsili için Belçika'nın Gand şehrine; Ulvi Cemal ve Cezmi Rıfkı Beyler Musiki tahsili için Paris'e, Sadi Bey Ulum-u Tabiiye Tabii Bilimler tahsili için Berlin'e, Muhiddin Sebati ve Refik Bey'ler de Resim tahsili için Paris'e gideceklerdir."

Bu gençlerden Sadi Irmak ve Suad Hayri Ürgüplü daha sonra tarafsız Başbakan olarak devlet hizmetinde bulunan kişiler olacaklardı; Vildan Aşır Savaşır da uzun yıllar Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü yapacaktı... Ankara'da kurulan "Gazi Terbiye Enstitüsü"nü'nün beden eğitimi bölümü için Almanya'dan Kurt Dainas adına bir uzman öğretmen getirilmişti. Kurt enstitünün Beden Eğitimi bölümünü faaliyete geçirdi. Bu sırada ihtisas için Avrupa'ya gönderilmiş bulunan asker ve sivil beden eğitimi öğretmenleri de yurda döndüklerinden genç Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Beden Eğitimi öğretim kadrosu oluşmuş oldu.

Türk sporunun temelini oluşturacak bu beden eğitimi ve spor uzmanları konusunun bu yolla halline çalışırken Türk sporu da ciddi olarak ele alınmıştı. "Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı", Türk sporunun ilk resmi örgütü olarak faaliyete geçmiş durumdaydı. Bu örgütün durumu Bakanlar Kurulu'nun 16 Ocak 1924 tarihli toplantısında ele alındı. Ali Sami Bey (Yen) tarafından örgüt adına verilen dilekçe üzerinde görüşmelerde bulunan Atatürk başkanlığındaki Bakanlar Kurulu, 170 sayılı kararıyla Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nı "Türk gençliğinin terakki ve tealisine hadim ve kayd-ı menfaatten tamamen azade olduğu ve her memlekette İdman Cemiyetleri'nin bu surette telakki edilerek her türlü himayeye mazhar buldukları cihetle" kaydı ile "menafii umumiyeeye hadim cemiyet (kamu yararı dernek)" kabul edilmişti. Bu kararla Türkiye'de devlet ilk kez spora ve sporcuya yardım eli uzatmış oluyordu. Böylece Başvekil İsmet Paşa'nın kısa bir süre önce Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Reisi Ali Sami Bey'e: "Hükümete güvenin, bütçeye spor için tahsisat konulacaktır" şeklinde verdiği sözün ilk bölümü de yerine getirilmiş oluyordu.

Türk sporunun iki büyük örgütünün "Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı" ile "Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi"nin başında bulunan iki değerli spor adamı İttifak Başkanı Ali Sami (Yen) ile Komite Genel Sekreteri ve Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin Türkiye Temsilcisi Selim Sırrı (Tarcan) biraraya gelip Türkiye'nin 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'na katılmasının gerektiğine karar verdikleri zaman Türkiye Cumhuriyeti henüz ilk aylarını yaşıyordu. Avrupa'nın en güçlü devletlerine karşı yaptığı savaştan yeni çıkmış muzaffer Türkiye'nin spor dünyasının bu en büyük gösterisine katılmasında yalnız sportif açıdan değil, politik bakımından da büyük yarar olacağı muhakkaktı.

Ancak ne İttifak, ne de Komite böylesine bir masrafı karşılayabilecek parasal güce asla ve asla sahip değillerdi. İkisi biraraya gelseler bile bu masrafın altından kalkabilmelerine imkan yoktu. Bu konuda hükümetten yardım istenmesini uygun gördüler. Genç Türkiye Cumhuriyeti de parasal yönden ciddi bir sıkıntı içindeydi. Böyle olmasına rağmen Atatürk'ün emir ve direktifleriyle Türk sporu için bu yardım yapıldı. Yine aynı tarihi (16 Ocak 1924) taşıyan Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile, 1924 Olimpiyat Oyunları hazırlıkları için ve "şimdilik" kaydıyla 17 bin lira Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Merkez-i Umumisi emrine verildi. Bu kararnamenin altında Bakanlar Kurulu üyeleriyle birlikte Cumhurbaşkanı olarak da Gazi Mustafa Kemal'in imzası bulunuyordu.

Böylece genç Türkiye Cumhuriyeti, 1924 Paris Olimpiyat Oyunları ile en büyük spor organizasyonunda ilk kez temsil edilmiş oldu. Türk sporcuları atletizm, bisiklet, eskrim, futbol, güreş ve halter dallarında dünyanın en seçkin sporcularıyla yarışmak ve dünya sporunu yakından görüp tanımak imkan ve fırsatını buldular.